

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. Dr. A. B. A. VAN KETEL, PROF TH LIMPERG JR.,
A. NIERHOFF, M. PIMENTEL EN H. R. REDER

RUBRIEK REDACTEUREN: EXAMEN-VRAAGSTUKKEN: Drs. ABR. MEY EN Drs. J. PAARDEKOOPER — LITERATUUR: Drs. S. KLEEREKOPER —
BESLECHTE GESCHILLEN: PROF. Mr. CH. ZEVENBERGEN — UIT DE FINANCIËLE HUISHOUDING DER OVERHEID: J. H. TEXTOR — UIT HET BUITEN-
LAND: Ch. HAGEMAN, Drs. A. TH. DE LANGE — EFFICIENTIE: R. W. STARREVELD — BELASTINGVRAAGSTUKKEN W. WESTRA — NIEUWS
INZAKE WETGEVING, RESOLUTIES EN BESLISSINGEN OP HET GEBIED DER BELASTINGEN: Mr. Dr. E. TEKENBROEK — REPERTORIUM VAN
TIJDSCHRIFT LITERATUUR: Mej. Dr. R. PHILIPS, Drs. G. L. GROENEVELD, J. P. DE HAAN EN J. C. SPANGENBERG

BUITEN DE VASTE RUBRIEKEN WERDEN IN DE BEIDE VORIGE JAARGANGEN BIJDRAGEN GEPLAATST VAN Dr. O. BAKKER, Drs. F. Th. BEDEAUX,
W. N. DE BLAËY, Ir. A. L. TER BRAAKE, F. F. VAN DOORNE, F. N. GLAVIMANS Jr., Drs. A. M. GROOT, E. GOUDSMIT, Drs. J. F. HACCOA, J. H. HAGE-
MAN, Ir. H. VAN HEYST, Th. v. HOORN, W. C. KOPPENBERG Jr., C. H. A. J. JANSSENS, A. J. VAN NOORDWIJK, J. J. M. H. NYST Mr. L. M. M. NYST,
JAMES POLAK, A. RITZ, Dr. M. J. H. SMEETS, F. SWART, W. J. TOMBE, Drs. W. P. DEN TURK, e.a.

SECRETARIS DER REDACTIE C. VERWEY
TESSELSCHADESTR. 15 — AMSTERDAM, TEL. 82444

UITGEVER: J. MUUSSES — PURMEREND
TELEFOON 77 — GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDRAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. — NADruk IS GEOORLOOFD. ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. — BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS. —

VERSCHIJNT MAANDELIJKS. BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10.—, FRANCO PER POST F 10.24. BUITEN-
LAND F 10.60. — MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN
JAARGANG —

INHOUD:

Administratieve ordening van Nederland	Blz.	33
door I. Roet Jzn.		
De bankwet en de benoeming van bankrevisoren in Bel- gië	..	38
door E. Goudsmit		
De vervangingswaarde in de Talmud	..	40
door J. Vaz Dias Jr		
Artikel 4 der omzetbelasting 1933	..	42
door J. A. J. de Vries		
Nieuws inzake wetgeving, resoluties en beslissingen op het gebied der belastingen	..	45
Red. Mr. Dr. J. Tekenbroek Omzetbelasting — Voorkoming van dubbele belasting Nederland—België		
Examenwee	..	46
door G. P. J. Hogeweg		
Repertorium van tijdschrift-literatuur op het gebied van Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde	..	46
Boekenrepertorium	..	47
Ontvangen boekwerken	..	48

transactie. Zoo zijn de mutaties, die grondstoffen binnen een fabriek ondergaan, totdat het eindproduct verkregen is, binnenhuishoudelijk. De aankoop van deze grondstoffen, of wel de verkoop van het eindproduct vormen tusschenhuishoudelijke transacties.

Van sociaal-economisch standpunt bezien vormen de tusschenhuishoudelijke transacties het voornaamste veld van waarneming, want de algebraïsche som aller tusschenhuishoudelijke transacties is hetgeen er „omgaat” in het economische leven. Desniettenstaande kunnen de binnenhuishoudelijke mutaties niet geheel buiten beschouwing blijven. Dit zou slechts kunnen, indien de intensiteit der productie b.v. recht evenredig zou zijn met de grondstoffen-aankopen; in het algemeen, indien er een vaste functie — in de wiskundige beteekenis van het woord — zou bestaan tusschen de grootte der tusschenhuishoudelijke transacties en die der binnenhuishoudelijke mutaties. Voorraadmutaties en z.g. transitorische activa en passiva maken dit echter onmogelijk. Naast een permanent overzicht der tusschenhuishoudelijke transacties is daarom een periodieke opgave (b.v. eens per jaar) noodzakelijk van de verschillen tusschen de voorraden en transitorische posten bij het begin en bij het einde van het jaar teneinde bij de generale opstelling ook met de binnenhuishoudelijke differenties rekening te kunnen houden.

b. Koop- en Verkoop „tusschenhuishoudelijk” bezien

Het is — sociaal-economisch — niet slechts noodzakelijk te weten, voor welk bedrag aan transacties is afgesloten, doch ook het onderwerp der transacties moet bekend zijn.

Stel een koop-transactie tusschen A (kooper) en B (verkoper) over een artikel p.

Voor A geldt dan: 1 koop (ontvangst) van p.
2 verplichtingen tot betaling.

Voor B geldt dan: 1 verkoop (levering) van p.
2 recht op voldoening.

Sociaal-economisch bezien behoeft de transactie slechts op één wijze bekend te worden. In werkelijkheid zijn 3 wijzen van voorstelling mogelijk. Dit laat zich het beste demonstreeren door onderstaand schema:

ADMINISTRATIEVE ORDENING VAN NEDERLAND

II.

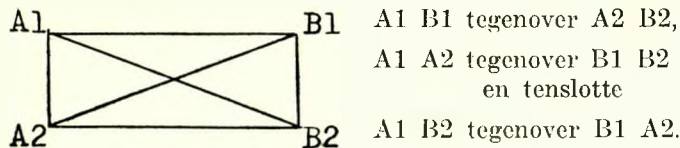
§ 6. Het systeem. Eenige grondbegrippen

a. Binnen-huishoudelijk, tusschen-huishoudelijk

Elke huishouding, hetzij dat zij een productieve of wel consumptieve taak heeft, kan althans schematisch worden beschouwd als een omsloten geheel. Mutaties treden op, zoowel uitsluitend binnen dit geheel als door contact van de huishouding met „de buitenwereld”, d.w.z. met een andere huishouding.

In het eerste geval spreken wij van een *binnen-huishoudelijke mutatie* in het laatste geval van een *tusschen-huishoudelijke*

Men kan n.l. tegenover elkaar stellen:

„A1 B1 tegenover A2 B2” wil zeggen: stel de *goederen*-verplaatsing van B naar A tegenover de contra-prestatie in *waarde* van A aan B (= de *zakelijke boekingswijze*).

„A1 A2 tegenover B1 B2” wil zeggen: plaats de *binnenhuishoudelijke* mutatie van A tegenover het equivalent bij B. (= de *binnenhuishoudelijke boekingswijze*).

„A1 B2 tegenover B1 A2” wil zeggen: plaats de rechten zoowel van A als B tegenover hun verplichtingen. (= de *juridische boekingswijze*).

Ofschoon alle 3 boekingswijzen tot hetzelfde resultaat moeten leiden, zal in bepaalde gevallen een bepaalde methode de voorkeur verdienen, terwijl dan de overige twee boekingswijzen meer een controle-functie zullen verrichten. Doch hierover later.

c. Tusschen-huishoudelijk Overboekings-Instituut

Men kan zich zonder veel moeite indenken, dat de tusschenhuishoudelijke transacties worden geadmistreerd door een instituut, dat zichzelf a.h.w. tusschen de huishoudingen plaatst. Zonder zichzelf juridisch te binden doet het, alsof het tegenover elken koper als verkoper staat en gelijktijdig tegenover den werkelijken verkoper als koper. De boekhouding van zulk een Instituut bevat dan automatisch alle tusschenhuishoudelijke transacties op een wijze, dat alle gewenschte overzichten daaruit kunnen worden samengesteld.

In werkelijkheid bestaan reeds dergelijke Instituten, doch deze omvatten meestal slechts een deel der elementen, waaruit de transacties zijn opgebouwd (zie sub b), of bepaalt zich het geadmistreerde slechts tot bepaalde transacties.

Eenige voorbeelden:

Postcheque- en Girodienst. Deze administreert slechts de lijn A2 B2 (zie sub b) en laat dus de lijn A1 B1 buiten beschouwing.

Regerings-export-bureaux. Deze bureaux stellen zich tusschen den exporteur en den buitenlandse importeur. Het verschil met het door ons beoogde overboekings-instituut is vooral daarin gelegen, dat het export-bureau zich ook juridisch tusschen beide partijen in plaatst, de transacties dus op eigen naam stelt, soms zelfs voor incasso zorgdraagt; verder bepaalt het zich uiteraard uitsluitend tot export-transacties in bepaalde artikelen. ¹¹⁾

Een voorbeeld, dat zeer dicht nadert tot het door ons bedoelde overboekings-instituut vormen de groote Engelsche banken. Deze instellingen kennen een „hoofdkantoor”, dat feitelijk zelf geen bankiersfuncties verricht, doch uitsluitend als verzamelpunt funciert voor alle „bijkantoren”. Er heeft n.l. geen enkele transactie plaats tusschen twee bijkantoren of de gegevens loopen via het hoofdkantoor. Dit hoofdkantoor is dus niet anders, dan een centraal overboekings-instituut der „tusschen huishoudelijke transacties” der bijkantoren.

Tenslotte functioneeren de meeste „holding companies” als tusschen-huishoudelijke overboekings-instituten ten behoeve van de onderhoorige maatschappijen.

Uit dit alles zien wij, dat de gedachte niet nieuw is, doch slechts verdere uitwerking en systematisering behoeft.

¹¹⁾ Voor de praktische uitwerking van ons systeem zouden wij de export-bureaux *niet* als voorbeeld willen gebruiken, omdat, mede door de juridische constructie van de exporteurs, veel meer administratief werk wordt geëischt, dan wij ons bij ons stelsel voorstellen.

§ 7. Het systeem. Practische consequenties.

Vele regels in het voorafgaande hebben ten doel aan te toonen, dat de idee eener administratieve ordening door de ontwikkeling der economische omstandigheden feitelijk rijp geworden is voor een geleidelijke verwezenlijking en dat bovendien voortgegaan kan worden op reeds bestaande verhoudingen en begrippen. De schets eener verdere praktische uitwerking zal zich echter noodgedwongen moeten verwijderen van de vaste bakens der bestaande practijk en stelt eischen aan schrijver dezès, doch niet minder aan den lezer. De schrijver zal moeten zorgdragen het practisch mogelijke niet te zeer uit het oog te verliezen, de lezer echter zal moeten begrijpen, dat daár, waar vergelijking met hetgeen hem uit zijn dagelijksche practijk bekend is, niet meer mogelijk is, elke voorstelling van zaken op het eerste gezicht „vreemd” aandoet. Eerst na overwinning dezer gedachte zal hij in staat zijn opbouwende critiek te leveren. Wellicht zal hij hierbij tot de conclusie komen, dat de oplossing van het praktische probleem geheel of ten deele in een andere richting moet worden gezocht. In dat geval zal schrijver dezès toch zijn doel hebben bereikt, want de uiteindelijke oplossing der moeilijkheden zal slechts langs den weg eener „choc des opinions” kunnen worden verkregen.

De methode waarlangs wij het doel bereikbaar achten is de instelling van een door alle banken in samenwerking met de Overheid op te richten „Centraal Overboekings-Instituut” (C.O.I.) in den geest, zooals wij in de vorige paragraaf (sub e) hebben besproken.

Het C.O.I. heeft 2 afdelingen, n.l.:

1. de afdeling der Detailposten-administratie en
2. de afdeling der Verzamelposten-administratie.

In het algemeen moeten bij de eerste afdeling zijn aangesloten:

- 1e. alle bank-, crediet- en giro-instellingen;
- 2e. alle publickrechtelijke instanties;
- 3e. alle ondernemingen, verenigingen en stichtingen, waarvan een tusschen-huishoudelijk overzicht gewenscht is (zie hiervoor onze uiteenzetting in paragraaf 5 sub b).

Andere Vereenigingen en Particulieren zijn slechts verplicht, zolang niet het devies geldt „alles administreeren”, zich aan te sluiten bij de afdeling der Verzamelposten.

De gang van zaken stelle men zich ongeveer als volgt voor:

a. De afdeling „Detailposten”

Iedere bij deze afdeling aangeslotene moet tevens rekening houden bij ten minste één bankinstelling. De taak zoowel van crediet-nemen, als van crediet-geven, blijft n.l. bij deze instellingen berusten; het zuivere boekhoudkundige deel van het „rekening houden” zal bij het C.O.I. komen.

Behalve aan de aangeslotenen zelven, verstrekt het C.O.I. dagelijks aan de desbetreffende Banken overzichten van alle mutaties, benevens den stand der rekeningen hummer cliënten. Indien nu b.v. A bij een Bank f 10.000,— crediet opneemt (de banken verlenen het crediet), dan geeft de Bank aan het C.O.I. op, de gewone rekening van A voor dit bedrag te crediteeren en hiertegenover A op speciale crediet-rekening te debiteeren (vergel. de in Engeland gebruikelijke methode). De „gewone rekeningen” mogen dus nooit „debet” staan! De Banken behoeven bij dit systeem, in plaats van de geheele rekening-courant-administratie van thans, slechts een archief bij te houden van de boekingsposten van het C.O.I.

Iedere groep bedrijven krijgt een aparte serie nummers. Daarnaast verschijnt het nummer van de bank, waarbij een rekening wordt aangehouden. Stel, dat de graanimporteurs de

nummers 179.000—179.999 toegewezen krijgen, de boekhandelaars 400.000—419.999, de Twentsche Bank No. 018 en de Incasso Bank No. 019, de stad Zaandam No. 104 en Groningen No. 801, dan zal graanimporteur X (met No. 179.951) die een bedrag van zijn rekening bij de Twentsche Bank te Zaandam wil laten overschrijven naar die van boekhandelaar IJ (met No. 411.201) bij de Incassobank, Groningen, overboeking verzoeken van rekening 179.951—018/104 naar rekening 411201—019/801. (Door het bekende Duitse systeem toe te passen van nummering der Gemeenten kunnen tevens de filialen der Banken, resp. de woonplaatsen der aangeslotenen reeds terstond met nummers worden opgegeven, zoodat ook te dien opzichte een afzonderlijke codeering door het C.O.I. niet noodig is).

b. De afdeling „Verzamelposten”

Bij de afdeling Verzamelposten worden — zooals vermeld — de rekeningen bijgehouden van de particulieren, kleinere verenigingen e.d.

Het is wenschelijk, dat elke particulier eveneens tenminste een Bank uitkiest, (welke event. ook een spaarbank mag zijn) bij wie hij eene rekening onderhoudt. Via het C.O.I. wordt hij bij de desbetreffende instelling gecrediteerd voor loon of salaris, event. tantième, z.g. privé-disposities, inkomsten uit belegging enz. De totale inkomsten komen dus langs dezen weg volkomen vast te staan.

De particulier die een giro-rekening onderhoudt beschikt over zijn tegoed momenteel als volgt:

1e. Door middel van een automatische machtiging voor overschrijving van periodieke betalingen; dit stelsel kan in zijn volten omvang worden gehandhaafd.

2e. Automatische machtiging tot het betalen van de nota's wegens leveringen door overheidsinstellingen (telefoongesprekken, gas, electriciteit enz.) Laatstgenoemde nota's worden door deze instellingen rechtstreeks aan de giro-instellingen toegezonden; het verschuldigde wordt dus reeds tot vereffening gebracht, alvorens goedkeuring door de schuldenaren heeft plaats gevonden.

Dit stelsel kan worden uitgebreid tot alle leveringen van eenig belang aan particulieren, alsmede ter voldoening van de z.g. weeknota's van bakkers, slaggers, kruideniers enz. Zoonodig, kan het C.O.I. voor het door de particulieren daarvoor te loopen risico, den desbetreffenden middenstander een doorlopende bankgarantie (of een garantie van een Verzekering-Mij) laten stellen. De kans op verliezen uit dien hoofde lijkt ons overigens zeer gering, omdat de debiteur direct tegelijk met de belasting op zijne bankrekening de origineele leveranciersnota door het C.O.I. toegezonden krijgt.

3e. Door het „afgeven” van een giro-biljet, bij voldoening waarvan in het algemeen de nota van den leverancier niet wordt bijgevoegd. Dit systeem zal moeten worden vervangen door het stelsel sub 2e; het z.g. uitbetalen kan dus niet anders geschieden dan door overboeking naar een andere rekening. Voor grootere betalingen (boven f 50.— b.v.) zou men kunnen voorschrijven, dat op de leveranciers-nota een giro-machtiging moet zijn gedrukt, welke door den debiteur onderteekend, als betalings-opdracht voor het C.O.I. geldt (de grootere betalingen vereischen dus voorafgaande machtiging van den debiteur).

4e. Door het opnemen van gelden in contanten met een girocheque. Ook deze wijze van disponceeren zal moeten vervallen. In de plaats van gelden in natura zullen zegelboekjes of bepaalde soorten bonnenboekjes worden verstrekt voor de waarde waarvan de giro-rekening direct bij de afgifte in één totaal wordt belast, welke boekjes veel gelijken op de huidige postzegelboekjes, waarin zegels van verschillende waarden voorkomen, — met dien verstande, dat de zegels (bonnen) slechts een

beperkten looptijd zullen hebben (event. slechts gedurende een bepaalde week). Overwogen zal nog kunnen worden, op welke wijze deze zegels of bonnen bij de uitgifte reeds op naam zouden kunnen luiden (b.v. door vermelding van het bankrekening-nummer, waaronder men bij het C.O.I. is ingeschreven).

(De sub 1e tot 4e behandelde punten gelden uiteraard ook voor de Bankrekeningen der afdeling Detailposten. De afgegeven girozegelboekjes worden hier eveneens voor de volle waarde — zonder verdere specificatie — op de Bankrekening belast. De bedoeling is, dat deze girozegelboekjes bij de Bedrijven, resp. de Overheidslichamen, slechts gebruikt mogen worden voor de zeer kleine bedragen (dus de „echte” kleine kasuitgaven). Het inzicht in hetgeen bij de afdeling Detailposten economisch voorvalt zal dus door het gebruik der girozegelboekjes practisch niet worden vertroebeld. Integendeel zal dit inzicht, doordat liliput-bedragen per afgegeven aantal boekjes gesommeerd over de Bankrekeningen loopen, worden vergemakkelijkt, terwijl daardoor voor het C.O.I. de administratiekosten relatief laag worden gehouden).

Bij alle kleine aankopen geeft men in de winkels, café's, trams enz., inplaats van specie, girozegels¹²⁾ af. De winkeliers plakken de ontvangen zegels op lijsten op; deze lijsten worden dagelijks of wekelijks aan het C.O.I. toegezonden. Voor het totaal bedrag der ontvangen zegels wordt elke winkelier, caféhouder enz. door het C.O.I. bij zijne bankrelatie gecrediteerd. Langs dezen weg komen dus ook de totale „winkelontvangsten” vast te staan en kan het C.O.I. elke week per branche de totale winkelontvangsten opmaken.

Wij zijn ons er van bewust, dat dit systeem — zooals hier geschetst — tot „lekken” aanleiding zou kunnen geven, indien b.v. winkeliers de door hen ontvangen zegels zelf wederom voor winkel-aankopen zouden gebruiken. Tallooze methoden zijn uit te denken, om aan dergelijke misbruiken paal en perk te stellen. De bepaling, dat voor grootere aankopen deze zegels niet als „wettig betaalmiddel” zouden gelden, zal hierbij o.m. dienstig kunnen zijn. Het zou intusschen te ver voeren, waar het ons hier toch alleen maar om hoofdtrekken te doen is, indien wij dit alles in details zouden behandelen.¹³⁾

Zooals reeds terloops vermeld, zijn wij geenszins van meening, dat de administratieve ordening, met de daarbij behorende ordening van het betalingsverkeer, voor de kleine aankopen persé zal moeten geschieden met behulp van het zegelstelsel. Er zijn nog verschillende andere oplossingen mogelijk, waaronder combinaties van diverse systemen, welke wij in studie hebben genomen.

Het zegelstelsel is gemakshalve gekozen, omdat dit in de practijk voor tal van gevallen, waarbij posten van betrekkelijk ondergeschikt belang op de een of andere wijze moeten worden geadministreerd en/of verrekend, zijn doeltreffendheid

¹²⁾ Gemakshalve wordt in het thans volgende aangenomen, dat met zegels, dus niet met bonnen gewerkt wordt.

¹³⁾ Een algemeene methode om de controle te verscherpen, waarbij tevens de mogelijkheid open gehouden wordt, dat elk gezin — althans wat de besteede bedragen betreft — een verifieerbaar overzicht van zijn uitgaven aan het C.O.I. zou moeten overleggen, mede ten behoeve van een meer betrouwbaar budget-onderzoek, is die, waarbij tegenover elke C.O.I.-zegel een contrazegel moet worden verstrekt, bij wijze van „quitantie”. De winkelier (caféhouder enz.) ontvangt van zijne afnemers giro-zegels (in plaats van specie) en geeft daartegenover, van het C.O.I. betrokken, van zijn naam, rekeningnummer en branche voorziene, contra-zegels (in plaats van winkelbons en kasregisterbons).

Wij memoreeren dit, omdat ons gebleken is, dat dezen weg tot ongekende statistische mogelijkheden leidt. Ook te dien aanzien leggen wij ons hier beperking op en wij zien dan ook momenteel van de verdere uitwerking dezer kwestie af. Vast staat, dat uitsluitend met het oog op een adm. ordening van het vereffening-verkeer contra-zegels niet noodig zijn.

reeds heeft bewezen. Het zegel-systeem of een daarop gelijkend systeem wordt n.l. toegepast o.m. wanneer gebruik gemaakt wordt van postzegels, portzegels, statistiekzegels, spaarzegels, contributie-zegels, tramzegels, quitantie-zegels e.d. Het met het zegelsysteem verwante bonnen-systeem wordt in de praktijk eveneens veelvuldig toegepast: kasregistersbons, die bij een zeker aantal recht geven op geld of goederen, paaschbrooden-bons en andere toegift-artikelenbons.

Houdt men rekening met de reusachtige bedragen die thans direct of indirect wegens het niet-geordend zijn van het vereffeningsverkeer worden uitgegeven, waaronder vooral te noemen zijn de directe en indirecte kosten van het geldverkeer en kasbeheer, alsmede het incasso-wezen, dan zal eene doelmatige ordening hiervan voor de gemeenschap ongetwijfeld groote voordeelen moeten bieden.

c. De administratie van het ontstaan en van de onderwerpen van de transacties bij de „Détailposten-afdeeling”

Naast de administratie van het giraal-verkeer, moet het C.O.I., zooals reeds in de vorige paragraaf is uiteengezet, de administratie voeren van het ontstaan en van de onderwerpen van de transacties.

Dit kan b.v. als volgt geschieden:

(wij nemen hier goederen-transacties als voorbeeld).

De leverancier zendt afschriften der koopfactuur in aan het C.O.I. met aanduiding van vervalddag en de t.z.t. te debiteeren en te crediteeren banken. De uit administratief oogpunt meest eenvoudige gang van zaken zou zijn, dat 4 afschriften worden ingezonden (andere oplossingen, b.v. met minder copieën, zijn eveneens mogelijk, doch de werkwijze van het C.O.I. kan het beste aan de hand van deze constructie worden beschreven). Van de 4 copieën dienen 2 voor de debiteuren/crediteuren- alsmede voor de vervaladministratie, de resterende 2 voor de statistiek van voortbrenging en verbruik.

De eerste copie wordt per vervalddatum en daarna per te debiteeren rekening-nummer en de tweede eveneens per vervalddatum en daarna per te crediteeren rekening-nummer opgeborgen.

Op den desbetreffenden vervalddatum worden de copiefacturen, welke tevens „Belege” voor de debiteering resp. crediteering zijn, gelicht. Op grond hiervan geschiedt dus de eigenlijke waarde-vereffening.

Dagelijks wordt nu zowel van de debiteuren- als crediteuren-groep per *bedrijfstak* een recapitulatie gemaakt.

1e. van de binnengekomen facturen;

2e. van de op dien dag „gelichte” facturen, waarvan de vervalddag inmiddels aangebroken is en de waardevereffening dus moet plaats hebben.

*Door saldeering dezer beide recapitulaties verkrijgt men een overzicht van alle uitstaande debiteuren- en crediteurenposten wegens goederenleveringen per bedrijfstak.*¹⁴⁾

Daarnaast kan een dagelijks bij-zijnde goederen-statistiek verkregen worden van aflevering en verbruik. Dit geschiedt met behulp der overige copie-facturen, waarop het statistiek-goederennummer moet worden geplaatst. (Dit nummer houdt verband met het systeem van uniforme nomenclatuur en registratuur, door ons in paragraaf 5 sub a besproken). Deze facturen worden n.l. per bedrijfstak gerangschikt en daarna op het goe-

derennummer, t.w.: copie No. 3 op den bedrijfstak van den leverancier, No. 4 op dien van den afnemer – en aldus dagelijks (dus op den datum van binnenkomst bij het C.O.I.) gerecapituleerd. Door de uniforme wijze van nomenclatuur en registratuur is het bovendien mogelijk deze gegevens te rangschikken volgens elk gewenscht „gezichtspunt”, teneinde op deze wijze antwoord te kunnen geven op vragen met betrekking tot conjunctuur-onderzoek, begroting van fiscale opbrengsten enz. enz. De hier gevolgde methode komt overeen met hetgeen wij in de vorige paragraaf sub b de „zakelijke boekingswijze” noemden: De hierboven sub 1e genoemde recapitulatie der volgens debiteuren en crediteuren gerangschikte binnengekomen facturen zal dagelijks moeten sluiten n.l. met de recapitulatie der facturen, welke voor de berekening der goederen-mutaties zijn gerangschikt. („A1—B1” tegenover „A2—B2”).

Daarnaast is evenwel ook nog de binnenhuishoudelijke boekingswijze (A1—A2 tegenover B1—B2) mogelijk. Door deze methode van rangschikken en recapituleeren der gegevens is het C.O.I. in staat, op uiterst eenvoudige wijze een balans en winstrekening, doch ook zelfs een trading-account, van elken aangeslotene op te maken, wanneer deze slechts opgeeft de totalen der inventarissen (vaste activa, goederen, overlopende kosten). *Alle* andere posten zijn in de administratie van het C.O.I. reeds onwrikbaar vastgelegd.

De binnenhuishoudelijke boekingswijze maakt het immers o.m. mogelijk een z.g. bruto in- en uitgang per aangeslotene op te stellen, waarin aan de ingang-zijde voorkomen het totaal van alle „aankopen” (aankopen in de ruime beteekenis van aankopen van goederen en diensten, waaronder dus ook loonen, salarissen en overige kosten), en aan de uitgangzijde alle bruto-opbrengsten. Het C.O.I. behoeft zich dus, desgewenscht, niet te vergenoegen met het opstellen van een balans en winstrekening, doch kan ook een volledige trading-account opmaken (ook hiervoor zijn de totalen der begin- en eindinventarissen van de aangeslotenen zelven noodig).

De Administratieve Contrôle die het C.O.I. daardoor op de administraties van alle Bedrijfs-Huishoudingen, doch ook op een groep van Huishoudingen b.v. een geheel Bedrijfstak zal kunnen uitoefenen, kan wellicht het beste worden verduidelijkt door de Contrôlefunctie van het Overschrijvings-Instituut te vergelijken met de Contrôlefunctie die de Centrale Administratie van een groot Concern op de afzonderlijke Bedrijven kan uitoefenen, indien over de Boekhouding van deze Centrale Administratie alle *externe* posten loopen (dus kas, kassiers, debiteuren, crediteuren, alle aankopen van en verkoopen aan derden; aankopen en verkoopen in de ruimste beteekenis dus niet alleen van goederen, doch ook van diensten (loonen, salarissen, overige kosten)). De gecombineerde balans, trading-account en winstrekening van het geheele Concern kan de Centrale Administratie reeds opmaken, wanneer zij slechts de beschikking krijgt over de begin- en eindinventarissen der Bedrijven. Na totaliseering van de balansen, trading-accounts en winstrekeningen van de afzonderlijke bedrijven, waarbij de z.g. kruisposten worden weggelaten, kunnen de overeenkomstige gegevens die door de Centrale Administratie zelfstandig zijn opgemaakt met elkander worden vergeleken. Desgewenscht kan de gecombineerde balans reeds gereed zijn, voordat de afzonderlijke balansen en winstrekeningen der Bedrijven zijn ingeleverd.

Ten behoeve van de Begrotings-Boekhouding (Budget-Boekhouding) worden dikwijls reeds voorloopige concern-balansen en winstrekeningen opgesteld, waarin de voorraden voor de aanvangswaarde worden opgenomen (aan de hand van bruto-winstpercentages en andere normen, kan alsdan de toe- of afname van voorraden alsmede van de winst worden „geraamd”).

¹⁴⁾ Collega F. F. van Doorne was het blijkens zijn repliek in het debat op den Accountantsdag (zie „de Accountant” 1935 No. 11 pag. 98) niet duidelijk, hoe of uit de eindcijfers van „de Weekstaat van Nederland” de „activiteit” der bedrijven in Nederland zou kunnen worden afgeleid, daar deze weekstaat slechts een beeld zou geven van de „voldane vervallen verplichtingen”. Uit het bovenstaande blijkt echter, dat niet slechts de voldoening, doch ook het *ontstaan* der verplichtingen door het C.O.I. moet worden gadministreerd.

Het C.O.I. kan op dezelfde wijze te werk gaan: direct na afloop van de periode waarop de overzichten betrekking hebben worden de sociaal-economische balanssen, trading-accounts en winstrekeningen per Bedrijfstak gepubliceerd, waarbij de voorraden uiteraard slechts tegen de aanvangswaarde kunnen worden opgenomen. Het „ramen” van de werkelijke winst en van de eindvoorraden zou men gevoegelijk aan derden kunnen overlaten: het C.O.I. behoort uitsluitend uit haar administratie blijkende gegevens te verstrekken.

De „sociaal-economische” jaarrekeningen per Bedrijfstak (die te vergelijken zijn met de voorloopige jaarrekeningen hierboven genoemd) kunnen eerst geruimen tijd later aangevuld worden tot de „bedrijfseconomische” jaarrekeningen, nadat alle door de aangeslotenen opgegeven eindinventarissen zijn gesommeerd.

Het spreekt vanzelf, dat hier slechts „omtrekken” gegeven zijn. Het noemen van meer details zou het beeld slechts vertroebelen. Dit neemt niet weg, dat wij het hierboven geschetste systeem voor ons zelf veel verder hebben uitgewerkt, teneinde te kunnen nagaan, of het ook in bijzondere gevallen van de praktijk opgaat en wij meenen, dat de daaraan verbonden moeilijkheden niet onoverkomelijke zullen zijn.

§ 8. *Eenige der door middel van het systeem te bereiken verdere resultaten*

Naast de hierboven zeer globaal weergegeven werkwijze van het C.O.I., kunnen de aan dit Instituut toevertrouwde boekingsstukken nog verschillende bewerkingen ondergaan, waardoor talloze statistische en fiscale gegevens ontstaan, die bovendien den aangeslotenen een aantal afzonderlijke opgaven aan de Overheid en andere publiek-rechtelijke of semi-officieele instanties besparen. Hier volgt een onvolledige opsomming der met het systeem te bereiken resultaten, voor zoover niet reeds in de vorige paragraaf besproken:

- a. een veel betere en up-to-date-zijnde voorlichting voor de Overheid en het bedrijfsleven zelf (w.o. het kartelwezen), alsmede ten behoeve van de sociaal-en bedrijfs-economische wetenschap.
- b. vrijwel volledige loongegevens ten behoeve van den fiscus (Inkomstenbelasting), Rijksverzekeringsbank, ziekwet e.d., zonder dat afzonderlijke opgaven vanwege de werkgevers noodig zijn.
- c. een zeer belangrijke controle op de inkomsten u.h.v. omzetbelasting, invoerrechten, crisisheffingen en accijnzen, zonder dat speciale registers e.d. bijgehouden behoeven te worden.
- d. mogelijkheid tot het verstrekken van gegevens, die bij brand in de bedrijven verloren zijn geraakt.
- e. *Verstrekking van een aantal gegevens aan de aangeslotenen met betrekking tot hun eigen boekhouding, waardoor een directe besparing verkregen wordt voor de overheidshuishoudingen, zowel als voor het particuliere bedrijfsleven.*
- f. mede ten gevolge van de sub e genoemde mogelijkheid, zal de accountantcontrole veel effectiever kunnen zijn, dan thans, aangezien t.a.v. de volledigheidcontrole de accountant niet die afhankelijkheid zal hebben van interne opgaven, zooals momenteel het geval is.
- g. een volledige handelsbalans.
- h. een werkelijk sluitende betalingsbalans.

Behalve het bovenstaande zouden door uitbreiding van het werk van het C.O.I. in verschillende richtingen, nog de volgende resultaten bereikt kunnen worden, b.v.:

- a. *Vereenvoudiging en versnelling van het systeem van verrekening, verband houdende met het effectenwezen*

De boekhouding van het C.O.I. is een van een publiek-rechtelijk karakter, evenals b.v. de inschrijvingen van het hypotheekkantoor of die in het Grootboek der N.W.S.

Aangezien vrijwel iedereen, die met fondsen te maken heeft, via een bank bij het C.O.I. aangesloten is, wordt de „verplaatsbaarheid” en „soepelheid” van het huidige fondswezen niet geschaad, indien de daarop betrekking hebbende verrekeningen over het C.O.I. loopen, zonder dat deze fondsen zelf „gereguleerd” worden. De gang van zaken zou b.v. als volgt kunnen zijn:

Bij het C.O.I. zijn de maatschappijen, de openbare lichamen e.d. voor de uitgegeven aandelen, obligaties enz., gedebiteerd en de betrokken eigenaren hiervoor ten gunste van de door hen daarvoor aangewezen banken gecrediteerd. Coupons en dividenden worden met behulp van deze administratie afgerekend en belast. Het „coupons knippen” kan dan verdwijnen, met uitzondering van die der buitenlandse fondsen, welke echter zoo veel mogelijk (desnoods, wettelijk voorgeschreven, geheel) in open bewaargeving gedeponceerd moeten liggen. Overdracht van fondsen geschiedt door eenvoudige overboeking. Diefstal van deze fondsen is uitgesloten. Voor Nederlandsche fondsen in het buitenland zullen, na tusschenkomst der clearing-afdeeling van het C.O.I., certificaten worden uitgegeven.

b. Inschrijvingen van hypotheeken e.d. kunnen eveneens bij het C.O.I. plaats vinden. Dit bespaart belangrijke bedragen op rekerhekkosten, omdat op deze wijze het geldelijke en juridische deel in één kantoor vereenigd is. *Bovendien zijn dan tevens de aflossingen bekend, hetgeen thans zoo noode wordt gemist.*

§ 10. *Wat is het eerste werk?*

Om al het voorafgaande te bereiken zal een lange weg moeten worden afgelegd. Met welk werk zal nu moeten worden begonnen? Allereerst brengen wij in herinnering, hetgeen wij schreven in paragraaf 5 (welke gegevens en waar vandaan?). Dit moet n.l. het eerste vaststaan. Vooral de in deze paragraaf sub a bedoelde arbeid, welke neerkomt op de voorbereiding eener uniforme nomenclatuur en registratuur van alle goederen-soorten, zal met energie moeten worden aangepakt. Dit kan uiteraard het beste geschieden vanwege het Centraal Bureau v. d. Statistiek, alwaar alle mogelijke goederen-statistieken (in- en uitvoer, productie- en verbruiksstatistieken) uiteindelijk terecht komen en in overzichten worden verwerkt.

Daarna komen de verschillende Staats- en Semi-Overheidsinstanties aan de beurt, die ieder voor zich ten deele dezelfde gegevens verwerken. Wij denken aan de invoering eener uniformiteit in de opgaven ten behoeve van de ongevallen-, ziekten en invaliditeitswet, alsmede voor de beroeps- en bedrijfstelling, eventueel ook reeds ten behoeve van de inkomstenbelasting van arbeiders en geëmployeerden.

Parallel hieraan zal bevordering van de uniformiteit in jaarrekening, boekhouding en kostprijsbepaling (zie de Inleiding van collega *F. F. van Doorne*) ook bij het particuliere bedrijf, ter hand moeten worden genomen.

Voor al het bovenstaande is samenwerking noodig tusschen de verschillende handels-faculteiten en -hogescholen, het Centraal Bureau v. d. Statistiek, de Gemeentelijke Statistische Bureaux en — last not least — de Bedrijfsraden, zonder wier medewerking de administratieve ordening van Nederland o.i. vrijwel onmogelijk is, aangezien deze bij uitnemendheid het coördinatie-punt vormen voor de zoo zeer uiteenlopende praktijk in de verschillende takken van bedrijf.

Voor de Bedrijfsraden achten wij het probleem der admini-

stratieve ordening in het algemeen van zeer groot belang. Wij behoeven, om dit aan te toonen, hier slechts twee artikelen uit de Bedrijfsradenwet 1933 te noemen. Volgens *art. 15c* is n.l. de Bedrijfsraad bevoegd tot het overwegen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid en ter verruiming der werkgelegenheid, terwijl volgens *art. 15g* de Bedrijfsraad bevoegd is tot het verzamelen van statistische gegevens betreffende het bedrijf. Wij hopen dan ook, dat naar gelang het aantal Bedrijfsraden groeit, vooral ook van deze zijde met de noodige interesse aan de oplossing van dit bij uitstek sociale probleem zal worden gewerkt.

Voor hen, die wellicht niet bevredigd zijn, dat wij het probleem van de ordening van het betalingsverkeer en daardoor weder die van de administratie niet tot op den bodem hebben opgelost, doordat wij hebben gemeend op praktische gronden te moeten voorstellen, voor de kleinere uitgaven der gezinnen en bedrijven genoeg te nemen met verantwoording der *totalen*, waardoor afstand gedaan wordt van het „alles administreeren”, zij vermeld, dat wij de mogelijkheid om t.z.t. tot verdere detailleering dezer uitgaven over te gaan — zooals wij hebben aangetoond — hebben open gehouden. Inderdaad zou het oneindig veel beter zijn, indien ook de kleinere uitgaven gedetailleerd zouden worden geadmistreerd; het geeft echter niets of men vrome wenschen zou willen vervullen, het voorgestelde moet praktisch uitvoerbaar zijn. Trouwens de ordening van het betalingsverkeer, in den zin als wij hebben aangegeven, is reeds van zoo ingrijpenden aard, dat algeheele doorvoering jaren in beslag zal nemen.

Tot slot zij nog het volgende opgemerkt. Wij hebben getracht de noodzakelijkheid eener administratieve ordening aan te toonen, uitgaande van de wenschelijkheid eener behoorlijke niet „improviseerende” economische ordening, omdat alleen langs dezen weg de bekende maatschappelijke problemen, w.o. allereerst dat der *werkloosheid* kunnen worden opgelost.

Een doelmatige administratieve ordening is echter ook nog noodig voor de z.g. *economische oorlogsvoorbereiding*. Bij de uitwerking hebben wij ons er dan ook voortdurend rekenschap van gegeven, dat de administratieve ordening zoodanig behoort te zijn, dat deze als het ware automatisch dienstbaar te maken is aan de economische oorlogsvoorbereiding.

Weinigen in den lande bevroeden, welk eene reusachtig moeilijke taak, ten aanzien van de, uit militair oogpunt, steeds in betekenis groeiende economische oorlogsvoorbereiding, op onze Militaire Overheid rust. Eene bepaalde door de omstandigheden voorgeschreven ordening, zoowel van de distributie als van het verbruik, zal in oorlogstijd noodig zijn. Hiervoor kan de Militaire Macht de steun van de Burgelijke Overheid niet ontberen; laatstgenoemde heeft er voor te zorgen, dat alle door de Militaire Overheid noodig geoordeelde economische maatregelen bij de civiele bevolking werkelijk kunnen worden doorgevoerd. De plannen voor de uitvoering hiervan behooren gereed te liggen, waardoor voorkomen wordt, dat deze uitvoering „à l'improviste” zou moeten geschieden, met alle daaraan verbonden gevolgen. De „distributietijd” heeft aangetoond, wat het zeggen wil, indien de Overheid *niet* klaar is.

Moge dit artikel ook in dit opzicht bij de betrokken Instanties de noodige belangstelling vinden.

I. ROET Jzn.

DE BANKWET EN DE BENOEMING VAN BANKREVISEUREN IN BELGIE

Ongeveer een maand voordat de bankreviseuren door de banken moesten zijn benoemd, is het „Erkenningsreglement voor Reviseuren” dan eindelijk verschenen.

Dit reglement is zoo eenvoudig mogelijk gehouden, teneinde de Bankcommissie in staat te stellen, om die personen als reviseuren te erkennen, welke zij het meest geschikt acht, maar er zijn tevens bepalingen in opgenomen, die de Bankcommissie er voor moeten behoeden, dat de stroom van liefhebbers voor de erkenning te groot wordt en het schiften der bankreviseuren in-spé dus vergemakkelijkt, doch hierover later meer, laten wij beginnen met de voornaamste bepalingen weer te geven.

Om tot het afleggen van den eed voor reviseur te worden toegelaten moet men door de Bankcommissie erkend worden, maar om erkend te worden moet men inzonderheid Belg zijn, minstens 30 jaar en hoogstens 65 jaar oud zijn, houder zijn van een diploma van hooger onderwijs, hetwelk verband houdt met de uit te oefenen functie en waarvan de uitreiking thans wordt afhankelijk gesteld van een studie van vier jaar aan een universiteit of aan een door den Staat erkende inrichting van hooger onderwijs.

In de praktijk komt deze bepaling er op neer, dat uitsluitend afgestudeerden van de School voor Hooger Handelonderwijs te Brussel erkend kunnen worden, daar er geen enkele andere Inrichting van Onderwijs in België is, waar een studierichting aan verbonden is, die ook maar eenigszins verband houdt met de uit te oefenen functie van reviseur.

Verder moet de candidaat gedurende minstens vijf jaar in een beroep werkzaam geweest zijn op grond waarvan kan worden aangenomen, dat hij voldoende kennis van het bankwezen, de bedrijfsorganisatie en de boekhouding heeft. Deze vakken worden ook zelfs in bovenbedoelde inrichting slechts zeer elementair behandeld, daar de opleiding meer in de richting der praktijk, als warenkennis, cijferbeoordeling en organisatie gaat. Ook moeten de te erkennen reviseuren van onberispelijke moraliteit zijn.

Titels, ervaring en moraliteit worden in laatste instantie door de Bankcommissie beoordeeld.

Van deze bepalingen mag de Bankcommissie afwijken, indien de candidaat tijdens een loopbaan van ten minste tien jaren van buitengewone beroepshoedanigheden heeft laten blijken, mits deze kandidaten in het bezit zijn van een diploma van een der bovenbedoelde inrichtingen van onderwijs afgegeven na een studietijd van twee jaren. Heeft de candidaat van zijn buitengewone beroepshoedanigheden laten blijken gedurende een loopbaan van ten minste twintig jaren, dan staat het de Bankcommissie vrij het diploma van onderwijs als meer aangegeven in het geheel niet te vorderen.

Buitenlanders kunnen als reviseur erkend worden, indien zij sedert minstens vijf jaren in België verblijven (zij moeten er dus nog woonachtig zijn), en zij overigens voldoen aan dezelfde voorwaarden, welke voor de Belgische onderdanen gesteld zijn. Waar deze buitenlanders in het algemeen gesproken niet aan een Belgische inrichting van onderwijs zullen hebben gestudeerd, komt de minste eisch neer op een practijk van ten minste twintig jaren.

De aanvragen tot erkenning moeten vergezeld gaan van een surriculum vitae, afschriften van bovenbedoelde diploma's, afschriften van attesten en getuigschriften der bedrijven waar de candidaat in welke functie dan ook werkzaam geweest is, en van andere bescheiden, waardoor de Bankcommissie omtrent kennis, ervaring en moraliteit van den candidaat kan worden ingelicht.

De beslissingen der Bankcommissie, welke onherroepelijk zijn, behoeven niet met redenen omkleed te worden.

De lijst der erkende reviseuren is bij de Bankcommissie ter beschikking, voor de bij dit lichaam ingeschreven banken.

Van de erkenning door de Bankcommissie mogen de reviseuren geen gewag maken, behoudens voor het geval, dat zij bij